

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

Toledo, Francisco de

Coloniæ Agrippinæ

12. De curiositate quid, & quale peccatum sit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

vult dicuntur discordes, id est, diuersi cordis. Cor enim voluntatem significare solet. Aliquando discordia est peccatum mortale, aliquando veniale, aliquando nullum est peccatum. Tunc est mortale, cum vnus ab altero discordat, ex intentione contradicendi, & hoc fine, nempe, vt discors sit ab eo; & est erga rem perniciosam, quia est contra Dei honorem, aut in graue proximi detrimentum: vnde, talis discordia in rebus, quæ ad fidem pertinet, aut in rebus, quæ ad aliorum utilitatem notabilem spectant, mortale peccatum facit. Ex quo fit, vt sit multum periculosa inter eos discordia, qui gubernandi munus habent: tunc enim, his duobus accedentibus, nempe animo discordiæ, & detrimento graui proximi, fit mortale. Cum verò animus est quidem contradicendi, tamen non cedit res contra Dei honorem, aut in graue detrimentum, est veniale. Deficiente verò tali animo, quareuera discordia est quia vtrique ita ratio dicitur volendum, & ratio probabilis est, tunc nullum est peccatum per se.

Quinta filia, est pertinacia, quæ quidem est animi adhæsiō in propria sententia, plus, quam oportet: quando enim aliqui firmiter tenent sententiam contra alios, quam res ipsa, & argumenta probent, dicuntur pertinaces; & in rebus contra Dei honorem, aut in graue detrimentum proximi, vt fit in rebus moralibus, aut in rebus medicinæ, tunc est mortale: his verò deficientibus, est veniale: pertinetque hoc vitium ad intellectum, sicut præcedens ad voluntatem.

De curiositate, quid, & quale peccatum sit.

CAPVT XII.

Curiositas non est propriè filia vanæ gloriæ, quamuis quodammodo reducatur ad ipsam, vt inferius dicemus. Potest autem sic describi, *appetitus sciendi inordinatus*. In cuius declarationem aduerte, duos esse appetitus in homine.

Vnus est, ex parte corporis, & hic est ad cibos, potus, & delectationes carnis.

Alter est ex parte animæ, qua parte homo ex natura rationali constat, & hic est ad scientiam, & rerum cognitiones. Et

sicut

sicut ille nunquam sariatur, sed semper viget adeò, vt sæpè limites rationis excedat, ita etiam hic, ad temperandum hos duos appetitus, ne contra rationem ferantur, duæ ponuntur virtutes: nam temperantia frænât appetitum corporeæ naturæ; studiositas verò, appetitum alterum sciendi. Hæc ita frænât appetitum hunc cognoscendi, vt faciat, ne homo velit scire contra rationem, nec prætermittere ea scire, quæ secundum rationem sunt necessaria. Sæpè enim homines, ob laborem addiscendi, negligunt scire, quæ scire debent: sæpè & ob appetitum plura volunt, quam ponit. Quando ergo homo excedit, vt velit plura scire, quam ratio postulet, tunc est vitium curiositatis: ob id, sic definitur, Est appetitus sciendi inordinatus. Per scientiam autem hic intelligi volumus, nò solum cognitionem, quæ fit per intellectum, sed etiam, quæ fit per imaginationem, & per sensus exteriores, visum, auditum, &c. Dices quando iste appetitus dicitur inordinatus? Dico; tunc dici inordinatum, cum peccatū est, seu contra rationem. Hoc autem quadruplici ex parte provenire potest, nempe ex parte subiecti, obiecti, finis, & circumstantiæ.

Ex parte quidè subiecti, cum homo nò est capax eorum, quæ vult scire: velle enim scire supra proprium captum, & intelligentiam, curiositas est: vnde dicendi sunt curiosi, seculares rudes, qui volunt res arduas Theologicas sibi proponi. Similiter etiam ex parte subiecti, cum res tales non pertinent ad ipsum addiscentem. Etiam religiosus est curiosus, qui vult sibi manifestari negotia militaria, & res seculares, si solum faciat hoc propter cognitionem; secus si id fiat ob proximorum utilitatem, vel Dei honorem.

Ex parte obiecti, multipliciter contingit curiositas.

Primo, cum res, quæ desiderantur sciri, sunt inutiles scienti, quæ nec ad propriam, nec ad proximorum utilitatem, nec ad Dei honorem faciunt: talis curiositas peccatum veniale est, sicut & illa, quæ erat ex parte subiecti.

Secundo, si res sunt noxiæ, nimirum, sunt occasio peccandi: tunc enim, quando res scita est probabilis occasio peccandi, velle eam scire, advertendo periculum, est peccatum: & si est occasio, vel periculum mortalis peccati, tunc curiositas etiam est mortale. Si verò periculum est veniale, erit veniale: vnde, qui scit se multum procliuem in luxuriam, & ex industria vult

videre animalia aliqua inter se coeuntia, mortaliter peccat, quia se exponit periculo probabili mortalis peccati, quamuis, si non esset tantum periculum, esset veniale. Idem dicendum est de lectionibus librorum inhonestorum.

Tertiò, si res sunt prohibitæ: velle enim scire res prohibitas sub mortali, est mortale: unde, velle discere magicas artes, mortale est; sunt enim prohibitæ, Cod. de malef. & mathematicat. Similiter, velle audire ea, quæ in confessione dicuntur, est mortale. Similiter etiam peccat mortaliter monachus, qui per duos menses integros vacat iuri civili, aut medicinæ, si egressus est à monasterio, vt hoc faciat; & similiter etiam est excommunicatus. Similiter peccat mortaliter, & est excommunicatus Sacerdos, qui idem facit: non tamen excommunicatio, & prohibitio ligat non Sacerdotes, licet diaconi sint, aut ordines habeant inferiores; immò licet habeant beneficium, nisi habeant dignitatem, vel personatum; tunc enim excommunicatio hæc ipso facto incurritur, nempe finitis duobus mensibus: non tamen est reseruata, sed potest absolui ab Ordinario. Totum hoc habetur cap. non magnopere, & cap. super specula, ne cleric. vel monach. & cap. i. eodem titulo in sexto.

Rursus quartò, si res sunt malæ: unde qui velle experiri aliqua arte, & modo, quanta sit delectatio carnalis coitus, solum ob scientiam, mortaliter peccaret. His modis committitur curiositas ex parte obiecti.

Committitur & tertiò ex parte finis: cum enim finis est mortale peccatum, aut veniale, & curiositas est talis: unde, qui vult scire vsuras palliatas, vt eas faciat, mortaliter peccat, licet postea non faciat: similiter, qui vult scire defectus alterius, vt infamet, mortaliter peccat, licet non infamet. Qualis finis est, talis erit appetitus sic sciendi.

Committitur & quartò curiositas ex parte circumstantiæ, quamuis non sit defectus ex alijs tribus partibus. Et hoc multipliciter fit.

Primò, si quis velit scire ita, vt Dæmonum arte scientias compareret, tunc est mortale peccatum.

Secundò, si ita velle scire, vt alium inducat ad mortaliter peccandum; vt, qui vult scire ea, quæ alius occultare tenetur, ratione iuramenti, vel ratione excommunicationis pœnæ impostæ, vel ratione ipsius secreti, talis cu-

riofitas, quamuis ille talis non manifestet, est mortale peccatum.

Tertiò, cum, vt feiat ea, quæ scire non tenetur, prætermittit scire ea, quæ obligatur scire: vt, si clericus velit scire negotia secularia, prætermittit scire: quæ scire secundum suum statum tenetur. Et denique, cum, vt feiat homo, prætermittit implere præceptum aliquod; vt, qui vt vacet studijs rerum aliquarum non necessariarum, prætermittit audire sacrum in die festo: tunc enim est mortale.

Quartò, cum sequitur scandalum graue aliorum: cum enim ex eo, quod aliquis discere, aut cognoscere vult, quæ non tenetur, dat graue scandalum alijs, graue etiam peccatum mortale est. His omnibus modis committitur curiositas; in quibus octo sunt casus, in quibus mortale peccatum incurri potest: in reliquis veniale est.

De inuentione nouitatum.

CAPVT XIII.

Alia filia inanis gloriæ, est inuentio nouitatum, quam S. Thom. 2. 2. quæst. 133. articul. 5. & alij multi solent nominare præsumptionem nouitatum. Est autem vitium hoc, cum aliquis vult mirabilia aliqua exhibere, vt laudem aliorum comparet; & quia noua mirabilia solent esse, ob id, vitium hoc dicitur inuentio nouitatum. Fit autem hoc tam in dictis, quam in factis: cum enim aliquis noua aliqua facta, & inuisitata facere vult hoc fine, aut nouas opiniones sustinere, & proferre, inuentor est nouitatum. Est autem hoc vitium ex se veniale, nisi aliqua circumstantia mortalis ei adiungatur, puta, quia est contra Dei honorem, aut in notabile detrimentum proximi, aut in finem mortalem, vt diximus de alijs.

Quid inobedientia, & quibus sit obediendum.

CAPVT XIV.

Vltima filia vanæ gloriæ est inobedientia: vt autem, quid sit, rectè percipiatur, opus est scire quid sit obedientia. Obedientia igitur est virtus, quæ promptum facit